

ний образ, уявлення, що постає в свідомості людини. Дитина чує слово берегиня, і в її уяві виникає образ матері, жінки, яка зберігає свій дім, свою сім'ю, дітей від усього злого. Кожна людина сприймає образ, переданий словом. Тому дуже важливо пробудити в ній цінителя образного слова, вдумливого й захопленого читача творів фольклору і художньої літератури. За допомогою рідної мови відбувається художнє осмислення світу. Саме вона служить засобом створення такого виду мистецтва, як художня література, що теж є важливим засобом інтелектуального і духовного розвитку особистості. Поетичне слово рідної мови завжди було енергетичним джерелом виховання особистості. Тому й нині важко переоцінити його роль у цьому процесі. Однак найбільш важливим чинником у навчанні рідної мови є спілкування. На жаль, склалося так, що покоління українців, особливо міських жителів, знаючи рідну мову, не спілкувалися нею. Рідна мова має формувати мовні особистості людини, що є носієм мови, володіє лінгвістичними знаннями та високим рівнем комунікативних умінь і навичок і дбає про красу й розвиток мови. Кожна особа повинна пам'ятати, «що рівень розвитку рідної мови відображає рівень духовного розвитку нації: словник — це те, що нація знає про світ, а граматики — це те, як вона про цей світ говорить».

Ставлення до рідної мови, народу, країни є яскравим свідченням національної свідомості і рівня культури, цивілізованості людини. «Руйнування мови – основи національної культури – це вже не просто вина, а злочин держави перед народом» (А. Мокренко)

Спілкування рідною мовою вимагає не тільки досконалих знань, але й уміння нею користуватися. Мистецтво спілкування — це володіння правилами мовної етики, вміння донести всі відтінки думки до слухача або читача.

Мовна культура людини — це дзеркало її духовної культури. Рідна мова має бути зорієнтована на «формування мовної особистості, яка забезпечує розширення функцій державної мови, творення українськомовного середовища в усіх сферах суспільного життя, природне бажання повернутися в своєму щоденному побутовому спілкуванні до перерваних традицій, до відродження традиційної культури у спілкуванні».

«Нації вмирають не від інфаркту. Спочатку їм відбирає мову. Ми повинні бути свідомі того, що мовна проблема для нас актуальна і на початку ХХІ століття, і якщо ми не схаменімося, то матимемо дуже невтішну перспективу» (Ліна Костенко).

Бельська Ю.І., Замніус В.Ю. (ХНТУСГ ім. П. Василенка)

(наук. кер. канд. пед.наук, доц. Мокроменко О.В.)

РОЛЬ МОВИ У ФОРМУВАННІ ЗАГАЛЬНОЇ ОСОБИСТОСТІ

У процесі європейської інтеграції економіка України потребує гарно освіченої, висококваліфікованої, підготовленої технічної еліти. Майбутній фахівець здатен бути конкурентоспроможним, якщо він всебічно освічений і розвинений і вміє вирішувати професійні питання, використовуючи своє уміння спілкуватись і співпрацювати з різними людьми. Невід'ємною складовою процесу підвищення загальної культури є формування комунікативної культури. Мова необхідна для комунікативного процесу. Отже, роль мови у формуванні і самовираженні особистості величезна.

Мислителі, письменники в усі часи намагалися розкрити таємниці людської мови, її роль не тільки як засобу спілкування, а й як знаряддя формування і вираження думки людини не тільки в національній культурі, а й у світовій цивілізації.

О.Гончар зазначав, що «мова — це не просто засіб спілкування, а щось більш значуще. Мова — це всі глибинні пласти духовного життя народу, його історична пам'ять, найцінніше надбання віків, мова — це ще й музика, мелодика, фарби, буття, сучасна, художня, інтелектуальна і мисленнева діяльність народу»[6]. Слова цього великого письменника свідчать про те, що формування культури людини і нації кожної країни в цілому залежить перш за все від мови, яка є основою для суспільства. «Найбільше і найдорожче добро кожного народу — це його мова, та жива схованка людського духу, його багата скарбниця, в яку народ складає і своє давнє життя і свої

сподіванки, розум, досвід, почування» — ці слова належать великому письменнику та громадському діячеві XIX ст. П.Мирному [6].

К.Ушинський у рідній мові вбачав дієвий засіб різнобічного розвитку людини, виховання її духовної культури, загальнолюдських і національних рис характеру, поглядів і почуттів. Рідна мова, наголошував він, створена самим народом, у ній глибоко відображено духовне життя народу, його історія, думки та сподівання, характери людей. Рідна мова великий наставник. Вивчаючи її, людина засвоює поняття, образи, традиції і типові риси народу, його поезію і літературу, народні пісні й музику, знайомиться з рідною природою, народним виробництвом, зі всією духовною скарбницею, що зберігається в рідному слові

Мова — то магічне дзеркало, невичерпний засіб спілкування. У мові відображено життєвий досвід, сприйнятий людством від давнини до сучасності. При цьому мова відображає не лише те, що на поверхні, а й невидиме для ока, внутрішню суть речей, не лише світ матеріальний, а й світ ідеальний, який віддзеркалюється в умогляді, фольклорі, текстах, ідеях[5].

Поняття матеріальної і духовної культури формуються в національній мові, причому людина виступає не тільки суб'єктом, що створює ці поняття, а й об'єктом на якому позначається дія мовного мислення, в широкому розумінні — мовної культури. Обмеження сфер, де використовується національна мова, приводить до знекровлення культури. Адже «мова для культури — те саме, що центральна нервова система для людини» [3].

Сьогодні культура і мова виявилися об'єднаними в царині духовних цінностей кожної людини і всього суспільства. Людина створила культуру, а культура — людину. Людина реалізується в культурі думки, культурі праці й культурі мови. Культура — це не тільки все те, що створене руками й розумом людини, а й вироблений віками спосіб суспільного поведіння, що виражається в народних звичаях, віруваннях, у ставленні один до одного, до праці, до мови.

Усе починається з любові до рідної мови, бажання майстерно володіти нею, з почуттям власної гідності і відповідальності за рідну мову.

Через мову ми пізнаємо різні народи, їх ментальність, культури, історичний досвід. Становлення мовно-культурних зв'язків між особистостями різних націй дає можливість розвиватися людині в різних напрямках. Вони сприяють розширенню її загального й професійного кругозору до рівня цінностей і досягнень людської цивілізації, її культур. Кожна людина повинна бути готова до міжкультурної комунікації, мати сформовану інтеркультурну та транскультурну свідомість для визнання існування іншої національно-культурної ідентичності, яка є рівноправною з її власною культурою. Соціокультурна компетентність є частиною загальної та професійної культури особистості, оволодіння якою, зокрема у процесі вивчення іноземної мови, відкриває шлях до універсалізації якостей людини, сприяє кращому розумінню нею свого призначення у світі, формуванню загальнолюдських цінностей [6].

Вивчення іноземної мови є головною передумовою досягнення адекватного взаєморозуміння між співрозмовниками, які належать до різних культур. Іноземна мова викладається не тільки як засіб спілкування, здобуття додаткової інформації, а й стає засобом відкриття іншого культурного світу, осягнення складності та багатогранності рідної мови та національної культури, національного достоїнства та рівності, засобом громадської освіти, розвитку особистості, її індивідуальних пізнавальних здібностей, соціальних можливостей, культурних потреб.

Література

1. Касюк А.Я. Профессиональная ориентация молодежи за рубежом (на примере Японии, Франции, Германии) // Инновации в образовании. — 2003. — №3. — С.96
2. Лем С. Модель культуры // Вопр. Філосо. — 1969. — №8. — С.43
3. Остаф Я.І., Скуратівський Л.В. Рідна мова. — 2000. — 176с.
- 4.Пентилюк М.І. Культура мови і стилістика. — К., 1999. — 254с.
5. Потебня О. Эстетика і поетика слова. — К.,1985. —135с.
6. Сысоев П.В. Социокультурный компонент содержания обучения американскому варианту английского языка: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук. / П.В. Сысоев. — Тамбов, 1999. — 20 с.